

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר, ה'תשל"א

חלק ב – יוצא לאור לש"פ תזריע-מצורע, וא"ו אייר, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

לזכות

התאומות דבורה שתחי' ורבקה שתחי'
בקשר עם יום הולדת שלהם לי ניסן, אדר"ח אייר

ולזכות אחיהם ואחיותיהם

מנחם מענדל, אסתר שיינדל, חנה,

שלום דובער, שטערנא שרה ושיינא

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

נדפס על ידי ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' יצחק שמואל לייב וזוגתו מרת נורית תחי' שיחיו לוינזון

ולזכות זקניהם

הרה"ת ר' יוסף מאיר וזוגתו מרת חי' לאה שיחיו לוינזון

ר' מרדכי מעשיל וזוגתו מרת שושנה שיחיו סגל

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת ב"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נכנ"מ ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הגיע מבית הכורך

תורת מנחם

התוועדות כרך סא

הכולל את המאמרים והשיחות

מי"ב תמוז ה'תש"ל, עד ערב ראש השנה ה'תשל"א

בספר זה שיחות, מאמרים ומענות חדשים שלא ראו את אור הדפוס

שיחות ומאמרים אלו נלקטו אחד אחד מסלילי הקלטה ורשימות

שנרשמו בשעתם ע"י החוזרים שיחיו, ונשארו בכתובים עד לאחרונה

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובחנויות הספרים קה"ת בארה"ב ובאה"ק

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תזריע-מצורע, ו' אייר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק שני מהתוועדות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ שמיני, שאר החלקים י"ל אי"ה בשבועות הבעל"ט).

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

ל' ניסן, אדר"ח אייר, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

ב

בי"ה, יב' מ"ח תשכ"ה
ברוקלין

האברך ... שי

שלום וברכה!

במענה למכתבו מכ"ו תשרי.

מובן אשר בגילו עליו להקדיש זמנו אך ורק ללימוד תורתנו הק' במסגרת ספוגה יראת ה' ואהבת ה', ולפלא שאלתו, אולי ישנה. ובכגון האמור הובטחנו, אדם מקדש עצמו מעט מלמטה מקדשין אותו הרבה מלמעלה.

ומהנכון אשר יבדקו את התפילין שלו — באם לא נעשה כזה במשך שנים עשר חדש האחרונים —

ובעניי בריאות — יעשה כהוראת רופא מומחה.

לכתבו אודות המריבה בבית, אולי צריכים דיוק יותר בשמירת חוקי ודיני טהרת המשפחה (וחסרון ידיעה בכל הפרטים הדרושים ג"כ גורם בזה. ויפנו לרב מורה הוראה לברר ידיעתם בכל הפרטים הדרושים ועל מנת לשמור עליהם ככל הדרוש מכאן ולהבא).

בעת רצון יזכירו אותו וכל שכותב אודותם — על הציון הק' של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע.

ובטח יודע ושומר הוא על שלשת השיעורים דחומש תהלים ותניא הידועים.

ברכה לבשו"ט בכל האמור

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

ש.מ. סימפסון, מזכיר

ב

מצילום האגרת.

הובטחנו, אדם מקדש עצמו כו': ראה יומא לט, רע"א. תניא ספכ"ז. המריבה בבית .. טהרת המשפחה: ראה גם לעיל אגרת הקודמת, ובהנסמן בהערות שם.

י. בהמשך להאמור לעיל אודות המשכת אלקות בעניי הטבע בנוגע לכלל ישראל — יש ענין דוגמתו בנוגע לכל אחד מישאל בפרט, שבזמן החינוך בקטנותו נותנים לו כבר גם עניי גדלות כו'.

ולדוגמא — המדובר בהתועדות דאחרון של פסח⁶¹ בנוגע לענין הברכה:

מהעניינים הראשונים שבהם מחנכים ילד קטן הוא — אמירת ברכה, ובפרט ברכת הנהנין, והיינו, שכאשר רוצה לגימט מים, מחנכים אותו שלכל לראש צריך לומר ברכה (אמנם העיקר אצלו הוא שתיית המים, אבל אעפ"כ, מחנכים אותו לומר תחילה ברכה): "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שהכל נהי' בדברו".

ונתבאר בזה, שבפירוש המילות הפשוט של הברכה ישנם עניינים עיקריים בקבלה וחסידות: "ברוך" — שפירושו ברכה והמשכה⁶², והיינו, שממשיכים אלקות למטה במציאות המים; "אתה" — שמורה שהקב"ה נמצא כאן לנגדו, שלכן פונים אליו בלשון נוכח (ולא כמו הפילוסופים הגדולים של אומות העולם שאומרים "רם על גוים ה'"⁶³); "הרי" — הי' הוה ויהי' כאחד⁶⁴, ומלשון מהוה⁶⁵; "אלקינו" — שזהו הכח והחיות היחיד שיש לנו; וזהו הממוצע שיוכל להיות "מלך העולם". ולאחרי שמסבירים זאת לילד — נעשית אצלו שתיית המים דבר טפל לגבי הברכה, אלא שזהו טפל שמביא לתכלית העילוי.

ונמצא, שגם עניינים עיקריים בקבלה וחסידות — נותנים לילד קטן באמצעות הפירוש הפשוט של ברכה. ואם הילד אינו יודע זאת — אין זה באשמתו, שהרי הוא ילד קטן עדיין, אבל אביו ואמו, או רבו ומחנכו, צריכים להסביר לו את הפירוש הפשוט של מילות הברכה.

ולכאורה יכולים לטעון: הרי מדובר אודות ילד קטן, ואיך אפשר להסביר לו עניינים נעלים כאלו?!

אך הענין הוא — שאף שהוא עדיין ילד, הנה להיותו בן אברהם יצחק ויעקב, ובת שרה רבקה רחל ולאה, יכולים לומר לו זאת.

ולהעיר גם מפתגם הבעש"ט⁶⁶ על הפסוק⁶⁷ "כי תהיו אתם ארץ

(61) ס"ו... (לעיל ע' ...).

(62) ראה תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ. רפ"ד. ובכ"מ.

(63) תהלים קיג, ד. ראה כש"ט בהוספות סנ"ז. וש"נ

(64) זח"ג רנז, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. (נעתק ב"היום יום" יז אייר).

(65) תניא שעה"ה"א פ"ז (פב, א). שו"ע אדה"ז (67) מלאכי ג, יב.

או"ח רס"ה.

חפץ", שאצל כל אחד מישראל טמונים אוצרות יקרים ביותר, יקר מכל יקר, וצריכים רק לגלות אותם, ע"י הסרת הענינים המעלימים ומסתירים כו', אבל ענינים אלו נמצאים אצל כל אחד מצד עצמו, וכמו באוצרות הטמונים בעפר הארץ, שהחופר אינו פועל ענין חדש, אלא רק מגלה מה שנמצא מכבר, כך, שאפילו ילד קטן יש לו את כל הענינים (לא רק חלק מהם), ורצה הקב"ה לזכות את אביו או אמו או המחנך, שיסבירו לו זאת, וכשמסבירים לו, אזי לוקח את הענין בשלימותו, אלא שחלק מזה מבין בשכלו, חלק מזה לוקח ברגש, וחלק — באמונה.

וע"ד מארז"ל⁶⁸ "אין התינוק יודע לקרות אבא עד שיטעום טעם דגן", ומובן, שכאשר התינוק קורא אבא הרי זה רק קטנות אבא⁶⁹, אבל אעפ"כ, הרי זו קטנות של "אבא"!

וכאן רואים שאין זה כדעת הטועים שבכדי להיות "חכם", "משכיל" ו"עובד", יש צורך בכמה ספרים, וכל מה שנדפס אינו מספיק עדיין... אלא גם באמירת ברכה כפשוטה נמצאים הענינים הכי נעלים, כך, שבברכה שאומר ילד קטן על שתיית מים, מכניסים עניני האמנת אלקות, קבלה וחסידות; קצת מזה — מבין מיד, ובמשך הזמן יבין יותר, ועד שיבין זאת בשלימות.

יא. אמנם, מצד הרגילות שבאמירת הברכה, לא שמים לב לכך. — כשבאים לברך "ברכת החמה" פעם אחת בכ"ח שנים, אזי עושים עסק שלם ("אָ גאַנצן פּאַראַד"): משכימים לקום, ואומרים מזמורי תהלים עם "יהי רצון" וכו'⁷⁰; אבל כשמברכים על לגימת מים, לא שמים לב שבאמירת הברכה ישנם ענינים הכי נעלים!

וזו היתה כוונת הדיבור בזה באחרון של פסח — שסוכ"ס יתחילו בעצמם לשים לב לפירוש המילות של ברכה, ויסבירו זאת אפילו לילדים קטנים, והיינו, שכאשר מחנכים ילד, ילמדו אותו לא רק לומר את הברכה, אלא גם יסבירו לו את הפירוש הפשוט של מילות הברכה.

יב. ומענין לענין — יש ענינים נוספים שלא שמים לב אליהם, וכמו בפירוש רש"י בפרשתנו, קאפיטל י"א פסוק ב', שיש בו כמה פיסקאות, כפי שיתבאר לקמן (סכ"ג ואילך), וביניהם אומר רש"י ענין מופלא:

68) ברכות מ, סע"א.
69) ראה לקו"ת צו יב, ב. ובכ"מ.
70) ראה גם תו"מ ח"ח ע' 111 ואילך.
וש"נ.

הוספה

א

בי"ה. כ"ב שבט תשי"ד
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מכ"א שבט, בו שואל חוות דעתי במצב המשפחתי של בתו מרת ... תחי' שאין שם שלום בית כדבעי וקשה עול סבלנותה וכו' ואם נכון שתעזוב את בעלה וכו'

הנה גם לאחר כתבו כל הקישויים שבהיותם יחד, הנה נוסף על זה שבכלל ענין הפירוד ומי יאמר עוד יותר מזה אין זה דרך, הרי בפרט בנוגע לדין שיש להם שני ילדים יש לרחק מחשבה הנ"ל ככל האפשרי, וצריך הי' להרבות ריעים שידברו על לב חתנו וכן על לב בתו שיחיו כי ברובא דרובא שני הצדדים אשמים בהעדר שלום בית, וכשיהי' רצון טוב משני הצדדים לוותר על ענינים של מה בכך, יש לקוות להשי"ת שסוף סוף יסודר המצב.

בטח בתו תחי' מתנהגת כמנהג בנות ישראל הכשרות בשמירת טהרת המשפחה, שמירת שבת, כשרות וכו', כי לפעמים רבות ותכופות אלה הם הסיבות להעדר שלום בית ואפילו אם האיש והאשה אינם יראי שמים כיון שצ"ל איש ואשה זכו שכינה שרוי' ביניהם ובמילא השלום ביניהם, ואי אפשר להשראת השכינה בלי שמירת כל הנ"ל, והשי"ת יזכהו לבשר טובות בכל זה.

בברכה

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א

טהרת המשפחה .. הסיבות להעדר שלום בית: ראה גם אג"ק ח"ט אגרת ביתתקלה. לקמן אגרת הבאה. ובכ"מ.
איש ואשה זכו שכינה שרוי' ביניהם: סוטה יז, א.

כיון שצריכים לקיים מצות אכילת מצה בליל הפסח¹¹⁹, וכן בנוגע למרור (שבזמן הזה אינו מן התורה כמו מצה, אלא רק מדרבנן¹²⁰), כמנהג ישראל (ש"תורה היא"¹²¹) שאין אוכלים מרור בערב פסח¹²²], ולכן יכולים לפעול זאת כבר מבעוד יום.

אך עפ"ז נשאלת השאלה: מהו החידוש של ליל הפסח?

ועל זה ממשיך: "בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך" — "אמרת" דייקא, שמורה על הגילוי בעולם [וכמו "בעשרה מאמרות נברא העולם"¹²³ — בריאת העולם כפשוטו למטה, ולא כפי שהבריאה היא מצד עשר ספירות הגנוזות ולאח"ז עשר ספירות דאצילות], והיינו, ש"בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך", אזי נעשה הענין בגילוי (לא רק בתורה, כפי שהי' לפני"ז, אלא גם) בעולם.

ועפ"ז מובן מנהג חב"ד שאומרים ההגדה בשבת הגדול — שהרי כבר מר"ח יכולים לפעול ענינים אלו ("יכול מר"ח"), ועאכו"כ בשבת הגדול, ש"מיני" מתברכין כולהו יומין¹²⁴, גם ימי חג הפסח, הרי בודאי שיכולים לפעול אז הענין דיצי"מ.

* * *

על הפסוק "זאת החי' אשר תאכלו מכל הבהמה", מפרש רש"י: "מלמד שהי' משה אוהו בחי' ומראה אותה לישראל זאת תאכלו וזאת לא תאכלו".

ובכן: התבוננתי איך "מלמדים" לומדים פירוש רש"י זה (כולל גם איך למדו עמי...), ואף אחד לא מתעכב על כך שכתוב כאן דבר מבהיל — שבשעה שמשה רבינו הוצרך ללמד את בני"ז איזה חיות מותר לאכול ואיזה חיות אסור לאכול, היו בידו כל סוגי החיות שבכל העולם, והראה את כולם לבני"ז: זאת תאכלו וזאת לא תאכלו!

והגע עצמך:

בני"ז היו אז במדבר, שמלבד "נחש שרף ועקרב"⁷¹, אין שם מאומה. ולפתע, בשעה שמשה הוצרך ללמד את בני"ז פרשה זו, המציאו לו — בהיותו במדבר — דוגמא ("ספעסימען") מכל סוגי החיות שבכל העולם, אלפי סוגי חיות מכל קצוי תבל, עד לקצה העולם, גם מאוסטרליא וכו', כדי שיוכל להראותם לבני"ז.

ויתירה מזה — מוסיף רש"י: "וכן בעוף", היינו, שמשה רבינו הראה לבני"ז את כל סוגי העופות שבעולם — ריבוי גדול ביותר, כדברי הגמרא⁷² שמלבד כ"ד סוגי עופות הטמאים, הנה "לעופות טהורים אין מספר"; ועוד זאת: "אף בשרצי המים אחז מכל מין ומין והראה להם" — שיש בהם ריבוי מופלג (ובלשון הכתוב⁷³: "וידגו לרוב"), ואת כולם המציאו למשה ממעמקי הים... ועוד בהיותו במדבר, שאינו מקומם של הדגים ("ווי קומט אַ פיש אין מדבר")!

והרי זה ענין נפלא — נס גדול ביותר — שלא מצינו דוגמתו בשום מקום. ואעפ"כ, אף אחד אפילו לא שם לב על זה!

מפרשי רש"י אינם נעמדים על זה — בגלל שענינם לבאר רק דבר המוקשה, ואילו כאן הרי זה דבר הפשוט; אבל בעצם היו צריכים "להרעיש" ("מאַכַן אַ שטורעם") שזהו נס גדול שלא הי' כמותו!

ויש להוסיף ולהעיר, שגם בנוגע למבול מצינו שבאו אל נח אל התיבה כל סוגי בעלי החיים שבעולם — שבעה שבעה או שנים שנים⁷⁴, ככל פרטי הנסים שהיו בזה⁷⁵.

119) ראה שו"ע אדה"ז או"ח רסתע"א. שם סוסק"פ. סתל"ב ס"א. סתנ"ב ס"ד. סתצ"ד סט"ז. ועוד.

120) ראה שם סתע"ה סט"ו. וש"נ. 121) ראה תוד"ה נפסל — מנחות כ, ב. מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז

122) ראה שו"ע אדה"ז סתע"ה שם ס"א. וש"נ. 123) אבות רפ"ה. 124) זח"ב סג, ב. פח, א.

71) עקב ח, טו.

72) חולין סג, ב.

73) ויחי מח, טז.

74) נח ו, יט ואילך.

75) ראה בארוכה שיחת ש"פ נח תשמ"ה ס"ז ואילך (התוועדויות תשמ"ה ח"א ע' 511 ואילך). ובקיצור בלקו"ש חל"ה ס"ע 18 ואילך.

אבל כאן הי' נס גדול יותר — כי: קיבוץ כל בעלי החיים בזמן המבול הי' במקום ישוב, ולא כלל דגים שבים, והי' במשך זמן ארוך; ואילו בנדו"ד הי' זה במדבר, וכלל גם דגים שבים, והי' זה תיכף ומיד כשהוצרך משה ללמד לבניי פרשה זו (ונמשך כל זמן הלימוד — כפי שמביא רש"י⁷⁶ "סדר המשנה", שתחילה למד משה עם אהרן, ואח"כ עם בניו, ואח"כ עם הזקנים, ואח"כ עם כל ששים ריבוא בניי). ואעפ"כ, אין איש שם על לב!

יג. וההסברה בזה — שכאשר מדובר אודות לימוד התורה, אין פלא בכך שמתרחש נס!

ולכן, כאשר משה רבינו הוצרך ללמד את בניי פרשת "זאת החי' וגו'" — נזדמנו אליו למדבר כל הבהמות והחיות והעופות והדגים שבעולם, כדי שיוכל להראותם לבניי ולומר להם "זאת תאכלו וזאת לא תאכלו", שידעו כיצד להתנהג כשיבואו לידם".

ועוד זאת, שלגבי לימוד התורה, הנה כל הנס אין לו ערך ותפיסת מקום כלל, ולכן, במה הוא החיות והלהט ("אין וואָס קאָכט מען זיך") — בלימוד הפסוק עם פירוש רש"י, ומה שאירע נס — אין זה נוגע! וכיון שמדובר אודות פירוש רש"י על התורה לבן חמש למקרא — הרי מובן שזהו ענין שמתקבל ("עס לייגט זיך") אפילו אצל בן חמש למקרא.

וענין זה מבטא ומדגיש את גודל המעלה שבלמוד התורה — שכאשר צריך ללמוד תורה, אין פלא כלל שקורים נסים הכי גדולים, דמאי קמ"ל?! בניי צריכים ללמוד תורה — אזי קורה נס, ונס גדול! ולא זו בלבד שקורים נסים, אלא עוד זאת, שלגבי גודל הענין דלימוד התורה, אין לנס ערך ותפיסת מקום כלל; לא "מרעישים" אודותיו כלל, כיון שלא זה נחשב לדבר גדול ועיקרי. הענין העיקרי שהוא תכלית העילוי, ובו החיות והלהט — הרי זה לימוד התורה, "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו", ולגבי זה — אין שום דבר בעל ערך ותפיסת מקום! וזוהי ההוראה — שצריך להסביר לבניי שכל אחד מוכרח ללמוד תורה, ללא נפק"מ באיזה מעמד ומצב הוא נמצא; גם אם אינו אוהז

(76) ס"פ תשא (לד, לב).
 (77) ויתירה מזה — ע"ד המבואר מעולם במציאות, שגם ענין כזה "יש לו בקונטרס אחרון (קנט, ב) בנוגע ל"פרטי שרש ומקור כו", ולכן נתבאר בתורה כו.

הרי זה נתינת כח שיוכל להיות כן אצל כל אחד מישראל. ולאח"ז ממשך במדרש ענין נוסף: "קדושת למעלה מקדושתכם" — ע"ד פתגם המגיד¹¹² ורבינו הזקן¹¹³ בפירוש מארו"ל¹¹⁴ "דע מה למעלה ממך", שכל הענינים שלמעלה הם "ממך", ועד"ז בנדו"ד: "קדושת למעלה" היא "מקדושתכם".

[ולהעיר גם מהמבואר באוה"ת¹¹⁵ במארו"ל זה, ששם משמע, שתחילה ישנו הענין ד"יכול כמוני" בפשטות (ועל זה כותב: "והוא תמוה"), אבל לאח"ז באים למעמד ומצב ד"יכול כמוני" בניחותא. וענין זה מתאים גם עם המבואר בדרושי חג השבועות¹¹⁶ אודות דברי המדרש¹¹⁷ "משל לבני מדינה שעשו שלש עטרות למלך. . הניח בראשו אחת ושתים בראש בניו", ולאח"ז נותן לבניי גם את הכתר שבראשו].

ועד"ז יש לפרש גם בנדו"ד:

"יכול מר"ח" — בניחותא — שאכן יכולים לפעול זאת כבר מר"ח.

והכח על זה — דלכאורה הרי זה עדיין קודם הזמן דיצי"מ — "ת"ל ביום ההוא", היינו, שהענין ד"ביום ההוא" נאמר כבר בר"ח, שלהיותו ה"ראש" של כל החודש, הרי הוא כולל את כל ימי החודש¹¹⁸, כולל גם היום דיצי"מ, ולכן יכולים כבר לפעול את הענין מר"ח.

וממשך: "אי ביום ההוא", היינו, אם לא עשו זאת מר"ח, ואוחזים כבר "ביום ההוא" — אין צריך להמתין עד הלילה, אלא "יכול מבעוד יום".

והכח על זה — "ת"ל בעבור זה", כפירוש רש"י: "בעבור שאקיים מצוותיו כגון פסח מצה ומרור הללו", והיינו, בשכר זה שיהודי מקבל על עצמו לקיים מצוות אלו, והרי קבלה זו נעשית כבר מבעוד יום [נוסף לכך שהקרכת הפסח היא ביום, ומצד זה נעשה ערב פסח יום מיוחד עם הנהגות מיוחדות, כולל גם בנוגע למצה, שאין אוכלים מצה בערב פסח,

(112) לקו"א סקצ"ח. או"ת סת"פ. וראה גם תר"מ ח"נ ע' 363. וש"נ.
 (113) כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' חוזר פתגם זה בשם רבינו הזקן (סה"ש תש"ג ע' 12.
 תש"ד ע' 23. אג"ק שלו ח"ג ע' שג (נעתק ב"היום יום" יג אייר)).
 (114) אבות רפ"ב.
 (115) ר"פ קדושים.
 (116) ראה ד"ה צאינה וראינה דליל א' דחה"ש תשכ"ז (תו"מ שם בתחלתו). וש"נ.
 (117) ויק"ר שם, ח.
 (118) ראה לקו"ת דרושי ר"ה נח, א ואילך. ובכ"מ.

התיבות "אי ביום ההוא" — מיותרות לכאורה, ובפשטות הול"ל "יכול מר"ח, ת"ל ביום ההוא, יכול מבעוד יום, ת"ל בעבור זה"?

וגם: מהו דיוק הלשון "אי ביום ההוא", שזהו לשון ספק — דלכאורה, הספק הוא הקס"ד "יכול מר"ח", ולאחרי ששוללים הקס"ד ממ"ש "ביום ההוא", שוב אין ספק בדבר. וא"כ, מדוע נאמר "אי ביום ההוא"?

וגם צריך להבין טעם אריכות הלשון "ת"ל בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך", דלכאורה התיבות "בעבור זה לא אמרתי אלא" — מיותרות, הול"ל "ת"ל בעבור זה, בשעה שיש מצה כו"?

ושאלה נוספת — הקשורה עם מנהג חב"ד:

כשנדפס הסידור כאן, שאלתי את כ"ק מו"ח אדמו"ר האם להכניס בסידור שבשבת הגדול נוהגים לומר ההגדה עד "לכפר על כל עוונותינו", כיון שיש אחרונים¹⁰⁷ שכתבו שאין לומר ההגדה בשבת הגדול, בגלל שבהגדה גופא נאמר "יכול מר"ח .. יכול מבעוד יום, ת"ל בעבור זה .. בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך", ובמילא הרי זה שולל גם שבת הגדול, שבדרך כלל אין זה אפילו "מבעוד יום".

וענה כ"ק מו"ח אדמו"ר, שיש להכניס זאת בסידור, ולפרסם שמנהג חב"ד לומר ההגדה בשבת הגדול עד "לכפר על כל עוונותינו"¹⁰⁸.

אך עדיין נשאלת השאלה (ומשום מה לא שאלתי אצל כ"ק מו"ח אדמו"ר מהו הביאור על שאלה זו) — שלכאורה אין זה מתאים עם מ"ש בהגדה "בעבור זה לא אמרתי אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך"?

יח. ועלה בדעתי לבאר זאת ע"ד הפירוש¹⁰⁹ (ששמעתי פעם מחסידים) במאמר המדרש¹¹⁰ על הפסוק¹¹¹ "קדושים תהיו", "יכול כמוני, ת"ל כי קדוש אני, קדושת למעלה מקדושתכם" — שיש לפרש התיבות "יכול כמוני" בניחותא, שכאשר יהודי רוצה יש בכחו להיות קדוש כמו הקב"ה, וטעם הדבר — "ת"ל כי קדוש אני", דכיון שהתורה אומרת זאת,

(107) ראה שער הכולל רפמ"ח. וש"נ. וש"נ.

וראה גם אוצר מנהגי חב"ד חודש ניסן ס"ע (109) ראה מאור עינים עה"פ (מז, ב).

ד ואילך. ס"ע יח. (110) ויק"ר פכ"ד, ט.

(108) ראה גם שיחת ש"פ אחרי, שה"ג (111) ר"פ קדושים.

תשכ"ז בסופה (תו"מ חמ"ט ס"ע 289 ואילך).

בדרגא ש"נתן לנו את תורתו" באופן שהתורה "נקראת על שמו"⁷⁸, מוכרח הוא ללמוד תורה; ולגבי התורה — אין לעניני העולם ערך ותפיסת מקום כלל.

יד. ענין זה בא גם בהמשך להמדובר לאחרונה, החל מחמשה עשר בשבט⁷⁹, שצריך להוסיף בלימוד התורה הן בכמות והן באיכות, ובאופן של יגיעה, כמארז"ל⁸⁰ "יגעת ומצאת תאמין" — ע"י יגיעה דוקא.

וכיון שמצד טבע האדם יש צורך כל פעם בענין חדש (א"צ נייע צאצקע") — יהי זה פירוש רש"י הנ"ל, שממנו רואים גודל המעלה שבלימוד התורה, שכל הענינים שבעולם, אפילו הנסים הכי גדולים, אין להם ערך ותפיסת מקום כלל בשעה שמדובר אודות לימוד התורה. ובמילא הרי זה צריך לפעול תוספת וריזות בנוגע להוספה בלימוד התורה.

ובהמשך להאמור בהתוועדויות שלפנ"ז⁸¹ שההוספה בלימוד התורה צריכה להיות הן אצל אנשים והן אצל נשים, הנה כיון שההוראה מפירוש רש"י הנ"ל נאמרה בתורה בנוגע לעניני אכילה, הרי היא שייכת לנשים יותר מאשר לאנשים, כי, בעניני אכילה זקוקים לנשים, כדברי הגמרא⁸²: "כתיב⁸³ אעשה לו עזר, במה אשה עוזרתו לאדם .. אדם מביא חיטין חיטין כוסס (בתמי")", אלא יש צורך בפעולת האשה להכין המאכל כו', ולכן האמינה התורה לנשים בעניני כשרות כו'; ומזה מובן שההוראה שנאמרה בנוגע לעניני אכילה שייכת בעיקר לנשים, שגם הן צריכות להוסיף בלימוד התורה.

וכאמור לעיל, שע"י ההוספה בלימוד התורה יפעלו כיבוש העולם (עד לעולם כפשוטו), ואז יוכל להיות לימוד התורה מתוך מנוחה מכל הענינים המבלבלים, הן הענינים המבלבלים שמבפנים והן הענינים המבלבלים שמבחוץ, מתוך חירות — "אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה"⁸⁴.

וע"י לימוד התורה מתוך מנוחה ברגעי הגלות האחרונים, ימהרו את הזמן שבו יעסקו בתורה מתוך מנוחה אמיתית, כמ"ש הרמב"ם⁸⁵

(78) ע"ז יט, א.

(79)

(80) מגילה ו, ריש ע"ב.

(81)

(82) יבמות סג, א.

(83) בראשית ב, יח.

(84) אבות פ"ו מ"ב.

(85) הל' תשובה ספ"ט. הל' מלכים

בסופן.

כנוגע לגאולה העתידה — גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

טו. נהוג בכל שנה ושנה לבאר ענין בהגדה⁸⁶:

בתחלת ההגדה⁸⁷ נדפס פתגם ("א וואָרט") פנימי נקודי עצמי, שהמגיד ממעזריטש קיבל ממורו הבעש"ט בשם מורו הבעל ח"י ומסרו לרבינו הזקן, ובא ביחוד ובירור מרבי לרבי (כפי שכבר נדפס לפניו בספר המאמרים ברשימת השיחות⁸⁸), והוא:

מצה שמורה נקראת בשני שמות עצמיים ופנימיים: מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסוותא, שנותן חיזוק בדעת. וצריך להבין:

(א) הענין שמצה שמורה היא מיכלא דמהימנותא ומיכלא דאסוותא — נאמר בזהר⁸⁹, וא"כ, מהו החידוש ב"וואָרט" זה (עד כדי כך שהוא פנימי נקודי ועצמי, ובא ביחוד ובירור מרבי לרבי), בה בשעה שכבר נאמר בפירוש בזהר?

(ב) מהו הסיוע שנותן חיזוק בדעת — דלכאורה, דעת ואמונה הם שני ענינים שונים; ישנו ענין האמונה, וישנו ענין הדעת — כהציווי "וידעת גו"⁹⁰, "דע את אלקי אביך"⁹¹ (ועד שנמשך בהענין ד"עבדהו בלב שלם"), ובמקום שבו מסתיים ענין הדעת — מתחיל ענין האמונה. וא"כ, מהו הפירוש שענין המצה, "מיכלא דמהימנותא", נותן חיזוק בדעת?

(ג) מהו ענין ג' הלשונות פנימי נקודי ועצמי?

טז. ויש לומר הביאור בזה בדרך אפשר:

"פנימי" — קאי על בינה, שבה מתחיל ענין הפנימיות, כי, חכמה שהיא קדמות השכל היא עדיין בבחי' מקיף, ואילו ענין הפנימיות מתחיל מבינה.

נקודי — הו"ע החכמה, כי חכמה היא נקודה.

ועצמי — הו"ע הכתר.

(86) כנראה במקום ההתוועדות דליל ב' / דחג הפסח — שנפסקה החל משנה זו — שבה נהג כ"ק אדמו"ר שליט"א לבאר ענינים בהגדה (המור"ל).
(87) בהוספה לקונטרס תש"ט (סה"מ תש"ט ס"ע 142). ולאח"ז בסה"מ תש"ט ס"ע 312.
(88) שיחת י"א ניסן תש"ט — נדפסה
(89) ח"ב קפג, ב.
(90) ואתחנן ד, לט.
(91) דברי הימים א, כח, ט.

וזוהו גם ג' הענינים שיש במצה שמורה:

מיכלא דאסוותא — הו"ע הרפואה (כמ"ש "רפאני ה' וארפא"⁹², ועד לאופן ש"לא אשים עליך (מלכתחילה) כי אני ה' רופאך"⁹³) שהיא בבינה, שלכן רפואה בשמינית (כדברי הגמרא⁹⁴: "ומה ראו לומר רפואה בשמינית כו"). מיכלא דמהימנותא — הו"ע האמונה שהיא בחכמה, שהרי "פתי יאמין לכל דבר"⁹⁵ קאי על משה רבינו⁹⁶ שענינו חכמה⁹⁷. ומה שנותן חיזוק בדעת — הו"ע הדעת, ששרשו בכתר, ולכן עולה הדעת עד הכתר (ועד לעצמות ומהות)⁹⁸, שזהו הענין ד"עצמי".

[וזוהו גם ענין ג' המצות (כפי שתבעו כמ"פ⁹⁹ להשתדל שלכל אחד מישראל יהיו לכל-הפחות ג' מצות) — שהם כנגד ג' מוחין חב"ד].

ויש להוסיף, שב"פנימי" נכללים גם הענינים ד"נקודי" ו"עצמי", כי, "פנימי" הו"ע הבינה, וידוע שבבינה נכללים גם חכמה וכתר, וכמרומוז גם בענין "ויהי ביום השמיני"¹⁰⁰, כפי שמבאר הצ"צ באוה"ת¹⁰⁰ ש"שמיני" קאי על בינה, ועל זה אמרו¹⁰¹ "אותו היום נטל עשר עטרות" [שזהו גם החילוק בין כינור של משיח של שמונה נימין¹⁰² לכינור של עשר נימין, "עלי עשור"¹⁰³], כיון שבבינה ישנם גם הענינים שלמעלה ממנה — חכמה (שלימות עשר הספירות, ועד כפי שהם באופן של עטרות — ע"ס הגנוזות), ועד לבחי' עתיק (פנימיות הכתר), כידוע שהתגלות עתיק בבינה¹⁰⁴.

* * *

יז. בפיסקא "יכול מראש חודש, תלמוד לומר ביום ההוא, אי ביום ההוא, יכול מבעוד יום, תלמוד לומר בעבור זה, בעבור זה לא אמרתי, אלא בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך" (שזהו מאמר המכילתא¹⁰⁵, שהוא בודאי מדוייק)¹⁰⁶ — צריך להבין:

(92) ירמי' יז, יד.
(93) בשלח טו, כו.
(94) מגילה יז, ב.
(95) משלי יד, טו.
(96) שמו"ר רפ"ג.
(97) ראה אוה"ת וארא ע' קלג. ועוד.
(98) ראה תו"א תולדות יט, א ואילך.
(99) סה"מ תר"ס ע' נא ואילך. עת"ר ע' קכג ואילך. ועוד.
(100) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ
(101) בא יג, ח. וראה תורה שלמה שם (אות פה).
(102) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ
(103) תשכ"ג סט"ז (תו"מ חל"ו ע' 281). וש"נ.
(104) ראה גם תו"מ ח"ס ס"ע 60. וש"נ.